

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ СУЧАСНОГО ВИРОБНИЦТВА»

Титаренко Ольга Олександрівна

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Анотація. *Стаття присвячена питанням актуальності формування культури екологічної безпеки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій при вивченні дисципліни «Основи сучасного виробництва» в призмі антропогенних порушень і техногенних навантажень на об'єкти довкілля внаслідок виробничої діяльності людини.*

Ключові слова: *культура екологічної безпеки, виробнича діяльність, екологічна безпека, технологічна освіта, шляхи формування екологічної культури студентів.*

Останнім часом екологічна криза надшвидкими темпами набуває всеосяжного характеру. Природні екосистеми потерпають від наслідків потужного антропогенного впливу. Екологічна криза, що виникла через непродумане господарювання та панування споживацького ставлення до природних багатств, змушує змінити відношення людини до довкілля. Тому формування культури екологічної безпеки стає все більш актуальною потребою сьогодення.

Майбутні вчителі трудового навчання мають можливість ознайомитися зі значними антропогенними порушеннями і техногенними навантаженнями на об'єкти довкілля як факторами зростання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру під час вивчення лекційного і лабораторно-практичного програмного матеріалу дисципліни «Основи сучасного виробництва», який включає відомості про основні галузі народного господарства України. Мета навчальної дисципліни – сформувати у студентів уявлення про сутність технологічних перетворень навколишньої дійсності; способи перетворюючої діяльності людини, її еволюцію й тенденції розвитку; основні галузі виробництва; навчити аналізувати результати і наслідки впливу виробничої діяльності на особистість, суспільство і природу. В педагогічному плані досягнення її характеризується трансформацією сприйняття природи, розширенням уявлень про світ, кількісним і якісним збільшенням норм і цінностей, які формуються сьогодні у студентської і учнівської молоді не лише під впливом культури, відділеною океанами і кордонами. На жаль, вплив глобальних світових проблем на свідомість і поведінку підрастаючого покоління в більшій мірі орієнтує не на життєві перспективи, а на задоволення сьогоденних потреб, бажань та прагнень. Все це свідчить на користь актуальності виховання культури екологічної безпеки в усій національній системі навчальних закладів.

За визначенням М. Хилько екологічна безпека – сукупність дій та комплекс відповідних заходів, процесів, які забезпечують екологічний баланс на планеті та в різних її регіонах на рівні, до якого людина може адаптуватися фізично, без збитків (політичних, соціально економічних). Це також будь-яка діяльність людини, що виключає згубний вплив на екологічне середовище та не порушує баланс природних або змінених людиною природних компонентів середовища і процесів, що зумовлює тривале або необмежене в часі існування певної екосистеми [2].

Загроза навколишньому середовищу пов'язана з активізацією діяльності людини та появою таких факторів негативного впливу на довкілля, як розвиток гірничо-видобувної, металургійної, хімічної промисловості тощо; інтенсифікація та хімізація сільського господарства; бурхливий розвиток усіх видів транспорту; розробка нових видів озброєння та освоєння космічного простору; теплова та атомна енергетика; подальший розвиток машинобудування [1].

Екологічна безпека ґрунтується на усвідомленні того, що людство – невід'ємна частина природи, повністю залежна від навколишнього його середовища; визнанні обмеженості і кінечності природно-ресурсного (екологічного) потенціалу Землі і окремих її

регіонів, необхідності його якісної та кількісної інвентаризації; неможливості штучного розширення природно-ресурсного (екологічного) потенціалу понад природно-системні обмеження; визначенні допустимого максимуму вилучення природних ресурсів і зміни екосистем як середовища життя; обов'язковості створення соціально-економічного механізму гомеостазу в системі «людина – природа»; нагальної і обов'язкової необхідності регулювання тиску людей на природне середовище на локальному, регіональному та глобальному рівнях; прийнятності тільки «екологосумісних» технологій і техніки в усіх галузях господарювання; переході до ресурсоекономних технологій; визнанні закону оптимальності, а в господарюванні – принципу розумної достатності у використанні способів отримання життєвих благ в просторових і часових конкретних рамках (обмеження по факторах екологічного, соціального і економічного ризику); розумінні, що без адекватного середовища життя (цілісності екосистем) неможливе збереження нічого живого, включаючи людину [3].

Найефективнішим шляхом формування екологічної культури студентів є використання оптимального поєднання традиційних (лекції, заходи, конференції, зустрічі з учителями-новаторами) та інноваційних форм розвитку екологічної компетентності, до яких відноситься використання проектів, тренінгів, реалізацію міждисциплінарного зв'язку між навчальними дисциплінами. Такий підхід дозволить підготувати свідомого та компетентного вчителя з високим рівнем екологічної культури і поведінки.

Таким чином, формування екологічної культури виступає невід'ємним критерієм та інтегрованим показником рівня технологічної освіти і вбирає результати навчання, систему ціннісних орієнтацій.

Список використаних джерел

1. Войцицький А. П. Техноекологія : підручник / Войцицький А. П., Дубровський В. П., Боголюбов В. М. ; за ред. В. М. Боголюбова. Київ : Аграрна освіта, 2009. 533 с.
2. Хилько М. І. Екологічна безпека України: навчальний посібник. К., 2017. 267 с.
3. Екологічна безпека. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Екологічна_безпека

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Тихоненко Марина Миколаївна

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Анотація. У статті пояснено актуальність формування компетентностей з охорони праці та безпеки життєдіяльності у підготовці майбутніх вчителів. Проаналізовано терміни «компетенція» та «компетентність». Описано перелік загальних та професійних компетентностей з безпеки життєдіяльності та охорони праці, які повинні сформувати студенти; визначено основні очікувані результати навчання, що має показати студент після вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці».

Ключові слова: компетентності, компетенції, результати навчання, основи охорони праці, безпека життєдіяльності.

Постановка проблеми. Для педагогічних вищих навчальних закладів освіти особливе значення має формування компетентностей з охорони праці та безпеки життєдіяльності, адже вчитель відповідає за життя та стан здоров'я здобувачів освіти під час освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти, несуть відповідальність за його безпечне проведення. Учитель також має проводити інструктажі з техніки безпеки учнів та